

KÜLTÜR TARİHİ

1-ÜNİTE

EVRENSEL BİR KAVRAM : KÜLTÜR YENİ BİR BİLİMSEL ALAN : KÜLTÜR TARİHİ

EVRENSEL BİR KAVRAM : KÜLTÜR

- Kültür kavramı latince de ekip ürün almak üretmek anlamındadır-Kültür tüm toplumlarda bir birikime dayanır.a
- Kültür uygarlığın oluşması için;bir kentin varlığı, belli bir iş emek ve çabanın gerçekleşmesi,bir üretim olayına ulaşılması ve yönetim sisteminin oluşturulması ön koşuldur.

BİLİMLERİN ODAĞINDA KÜLTÜR .

- Kültürel Antropoloji , Kültür kuramlarını ve buna bağlı olarak kültürel evrim ve kültürel değişimleri inceler. İnsanlığın ilkel dönemlerinden günümüze kadar çeşitli aşamalardan geçerek nasıl sürekli bir gelişme ve ilerleme gösterdiğini konu edinir.
- Kültür, dille ve diller arası alışveriş zenginliğiyle biçimlenir.

YERYÜZÜ KÜLTÜRLERİ VE UYGARLIKLARI

- Tarih Bilimi, Yeryüzü kültürleri ve uygarlıkları hakkında çok önemli veriler sunar. Tarih yazıyla başlar. Yazının öncesi döneme Tarih öncesi dönem denir. Tarih öncesi dönemde, Yani Paleolitik Eski Taş Çağında insanın taştan aletler yaptığı ,bu taşların işlenebilir, yontulabilir, taşlar olduğunu bilinmektedir. Dünya Uygarlığının temeli Neolitik Çağ yada Yeni Taş Çağına dayanır. Evler ve yerleşmeler , tarıma geçilerek yiyeceklerin üretildiği hatta çömlekçiliğin başladığı ve yekelerin pişirildiği bu dönemde gerçekleşmiştir.

- Kültür uygarlığının oluşması için öncelikle bir kentin varlığı, belli bir iş emek ve çabanın gerçekleştirilmesi, bir üretim olayına ulaşılması bir yönetim sisteminin oluşturulması ön koşuldur.

Yeryüzü Kültürü ve Uygarlıkların Egemenliği ve Yok Oluşları :

- Uygarlıklar, mutlaka değişime uğramışlar ve birbiriyle alışverişe geçerek etki alanları yaratmışlar ve sonra siyasal anlamda yok olmuşlardır.
- Tarihin bir çok bölümünde egemen kültürlerin varlığı ve etkisinin olmasına Kültür Emperyalizmi denir.

KÜLTÜRÜN DİNAMİKLERİ : KÜLTÜREL GÖRECELİK VE KÜLTÜREL DEĞİŞİMLER

Kültürel Etkileşim :

- Bir kültür içinde yaşayan toplulukların kendi kültürlerin içindeki farklı kültürlerin inançlarında, adaletlerinden, hayat tarzlarında etkilenmesidir.
- Kültürel Etkileşimin kökeni, göç olaylarına dayanır. Göçler hem yeni kültürü keşfetmeyi sağlamış hem o kültür içinde hor görülmeyi ve ezilmeyi de beraberinde getirmiştir.
- Küreselleşme Kültürel iletişimidir.

Kültürel Çatışmalar :

Kültürlenme :

- Bir kültür öteki bir kültürün etkisiyle evrim ve değişim sürecine girmesine denir.
- Kültürlenme olayının tek yönlü bir yol izleyip egemen kültür kimliğine bürünerek ulusal ve yerel kültürleri istila edercesine agresif bir özellik kazandırdı durumda ortaya çıkar.

Etnosantrizim :

- Bir topluluğun ya da bireyin kendi kültürünün değerlerini yüce ve tek kabul ederek farklı kültürlerin kendi değer sistemiyle yargılaması yani küçümseme – tehlikeli görmesine Etnik Merkezilik yani Etnosantrizim denir.
- Bu olayın sonucunda Korku kültürü egemen olur. Yani Zenofobi (yabancı korkusu, yabancı düşmanlığı) başlar

BİLİMSEL BİR İNCELEME ALANI OLARAK KÜLTÜR TARİHİ

- Kültür tarihinin bir bilim dalı olarak ortaya çıkışı ve yükselişi 1970 li yıllardan itibaren olmuştur.
- Kültür tarihi, hem kurumları yani işleyişi bireylerle ilişkileri vb ele alabileceği gibi toplumsal grup ve çevrelerin yaşam tarzlarını yani toplumsal sınıfların kent hayatı eğlence dans müzik gibi etkinlikleri ve kültür nesnelere yani üretim ve tüketim nesnelere yaşam tarzlarını etkileyen giyim, mobilya tarzı gibi moda davranışları konu edinebilir. Veya dönemin popüler kültür geleneklerini konu edinebilir .
- Kültür Tarihi., antropoloji başta olmak üzere Sosyoloji, Coğrafya, psikoloji gibi bilim dallarıyla yakından ilişkilidir.
- Antik Mısır da M.Ö 4000 li yıllarda zamanı ölçme, takvim oluşturma,
- M.Ö.2000 li yıllarda Sümerlerde ve sonraki Mezopotamya kültürlerinde matematiksel bir hesaplamalar ve

gökyüzü gözlemleri

- M.Ö 600 lü yıllarda Antik Yunan da Sistemantik Düşünce yani Felsefe Tarihi görülür.
- Kültür Tarihçisi Peter Burke dir .

Ünite Sonundaki Sorular ve Cevapları :

- Kültür kavramı : Kültür toplumsal grupları düzenleyen organik kurallar bütünüdür, Gelenek , görenek, inanç ve adetler değişen ve değişmeyen özellikleriyle bütündür, Kültür, İnsanların gerçekleştirdiği yetenek ve alışkanlıkları içine alan bütünsel bir olgudur. Kültür simgesel olarak da bütünsellik arz eden bir olgudur.
- Kültür Tarihinin Çalışma Alanları ; Düşüncelerin evrimi, Arkeolojik Bulgular, Antropolojik Veriler, Bilimsel Gelişmelerin Evrimi (Savaşların ayrıntılı ve kronolojik tarihi bu alana girmez)
- Kültürel davranışların, etkileşimlerin özünü, yapısını ve gelişimini hem biçimsel hem düşünsel açıdan sorgulamak Kültür Felsefesinin Temel Özelliğidir .
- Kültürlenme ; Kültürel bir etkilenme sürecinde bir kültürün öteki bir kültürün etkisiyle evrim ve değişim sürecine girmesine denir.
- Kültürel Çatışma : Kültürlenme olayının tek yönlü bir yol izleyip egemen kültür kimliğine bürünerek ulusal ve yerel kültürleri istila edercesine agresif bir özellik kazandığı durumda ortaya çıkan kavramdır .
- Kültürel Tarih, Küresel nüfus hareketlerini, kültürel çatışmaları, Çokkültürlülüğü ,Kültürlerarası İletişimi, içerir.

KÜLTÜR TARİHİ 2-ÜNİTE

İLK ÇAĞLAR, İLK KÜLTÜRLER TARİH ÖNCESİ DÖNEM :

1-Paleolitik (Eski Taş) Dönemi:

- İlk insanlar avcı ve toplayıcı olarak yaşamışlardır. Sığınmak için mağara veya kayaları kullanmışlardır. Avlanmak için aletler üretmeye başladılar. Vahşi bir hayat sürmüşler, klan olarak yaşadılar. Ölülerini düzenli bir şekilde gömdüler,
- Ateş bu dönemde bulunmuştur.

2- Neolitik (Yeni Taş) Dönemi

- Tarım yapmaya başladılar. Tarıma bağlı yerleşik hayata geçmişlerdir. İlk köyler kuruldu. Çatalhöyük bu tarz yerleşime örnektir. Çanak çömlek üretimini geliştirmişler.Klan olarak yaşamaya devam etmişler. Saban bulunmuştur.

- İnsanlar ilk kültür eserlerini, taş ahsap kemi ve topraktan yapmışlardır.

[bubirreklamdirdikkatealmayiniz.][bubirreklamdirdikkatealmayiniz.][bubirreklamdirdikkatealmayiniz.][bubirreklamdirdikkatealmayiniz.] kullanımı daha sonra Bakır, Altın Gümüş, Tunç, en son Demir, [bubirreklamdirdikkatealmayiniz.][bubirreklamdirdikkatealmayiniz.][bubirreklamdirdikkatealmayiniz.][bubirreklamdirdikkatealmayiniz.] kullanımı önemli bir kültürel adımdır. Tekerlek bulunmuştur. Taşımacılık yapmışlardır.

MEZAPOTAMYA :

- Erken gelişmiş kültürler Mezopotamya da görülmeye başlamıştır. Büyük şehirler kurulmuştur. Mimarlık gelişmiş taş ve tuğla kullanılmıştır. Kent devletleri ortaya çıkmıştır. Tüccarlar ortaya çıkmış ticaret gelişmiş. Tunç çağlarında yazı keşfedilmiştir

Sümerler :

- Tapınaklar Şehrin Merkezidir. her şeyin sahibi Tanrı ve Onun adına şehri yöneten Rahiptir. Şehirleri geliştirmek için Su Kanallarını geliştirmişlerdir. Çivi Yazısını kullanımlardır Yazılı Belgeler genellikle ekonomik konuları içermektedir.
- Gılgamış Destanı (Uruk Kralı Gılgamışın Enkidu yla dost oluşunu ve Enkidu nun ölümünden sonra beyhude ölümsüzlüğe ulaşma serüvenini, ölümsüzlüğe erişmeyince de insanın yaptıklarıyla yaşayacağını dile getirir) Mitolojik Anlatımlar, Bilgelik İçeren Metinler, önemli Kültürel Eserleridir.
- İlk devlet arşivleri Mezopotamya da Çivi Yazılı Tabletlerle kurulmuştur. Gılgamış destanı bu arşivlerde ele geçmiştir.

Akadlar :

- Sümerlerin varlığına son vermişler , Sümerlerden farklı bir kültüre sahip değillerdir. Tanrı ve Kral kavramını ayırmışlardır. Kral Kanun yapıcıdır Devlet sistemin kurucusu ve denetleyicisidir.

Babiller :

- Küçük krallıkları toplayarak Mezopotamya da yeni bir birlik oluşturmuşlardır. Hamburabi Kanunları kayda

alınmış ilk devlet yasalarıdır. Hamburabi fatih, diplomat ve yasa koyucudur.

Asurlar :

- Anadolu da Ticaret Kolonileri kurmuşlardır. Dünya medeniyetine en önemli katkıları savaş silahlarını geliştirmiş ve ordu kurmuşlardır.
- Dünyanın 7 harikasından biri olan Babil Asma Bahçeleri vardır. Altını değerli maden olarak kabul eden ilk devlettir.

MISIR, SURIYE-FİLİSTİN , İRAN –ELAN KÜLTÜRLERİ

Mısırlılar :

- Aşağı ve yukarı olmak üzere ikiye ayrılır. M.Ö 3000 ve 2000 yılları Eski İmparatorluk dönemin Piramitler dönemidir.
- Piramitler Öldükten sonra ki hayatı simgeleyen,Mumyalanan Firavunun gücünü simgeler.
- Mısırlılar Batı Sanatını Mimari ve heykeltıraşla etkilemişlerdir.
- Matematikte sayı ve Hesaplama sistemlerini geliştirmişler, 1 saat 60 dk olarak hesaplamışlar. Ay takvimini kullanarak ay kavramını geliştirmişlerdir. Böylece ilk takvim mısırdaki düzenlenmiştir.Bu takvim düzeltilerek günümüzde Grogoryen takvimi kullanılmaktadır

Suriye-Filistin :

- Neolitik Devrim yaşanmıştır. 12 işareten oluşan Fenike Yazısı keşfedilmiştir. Hristiyanlık bu topraklarda başlamıştır. Günümüz alfabesinin temelini Fenike kültürü oluşturur.

İran –Elam :

- Sümer kültürünün devamı olup çivi yazısını kullanmışlardır.
- Bölge ve Eyalet olarak belirlenen Toprak parçalarına Satrap adı verilen valiler yerleştirmişlerdir.

ANADOLU KÜLTÜRLERİ :

Hititler :

- Çivi yazıyı ve hiyeroglif yazı benimsenmiştir. Kadeş Anlaşması tarihte belgelenmiş ilk yazılı anlaşmadır. Demir ticareti gelişmiş, Başkent Hattuşaş iç kale ve dış kale olarak üzere ikiye ayrılır. Tanrı ve Tanrıça hayvan figürlerinin üstünde betimlenmiştir.

Mittaniler :

- Savaş sanatında süvari yani atlı at arabasını kullanımını ilk kez dünya kültürüne kazandırmışlardır.
- Çatalhöyük Neolitik Döneme aittir, Burası yeryüzünün ilk parlak uygarlıklarındandır.

Urartular :

- Çivi yazısını kullanmışlardır.
- [bubirreklamdirdikkatealmayiniz.][bubirreklamdirdikkatealmayiniz.][bubirreklamdirdikkatealmayiniz.][bubirreklamdirdikkatealmayiniz.] işçiliğinde oldukça ilerlemişlerdir. Anıt mezarlar yaparak öldükten sonra ki hayata inanmışlardır, su setleri oluşturarak suyu depolamayı ve kullanmayı planlamışlardır.

Frigler :

- Kralları gordios ünlü 'GORDİOS düğümü'nü yapan kişidir.Büyük İskender bir kılıç darbesiyle düğümü çözmüştür
- Megaron adında yerleşim yerleri vardır. Mimaride taş, kerpiç ve ahşap kullanmışlardır.

Lidyalılar :

- Ticareti kolaylaştırmak için Elektron Sikkeyi üretmişlerdir. Kraliyet tarafından garanti altına alınmış ilk parayı kullanmışlardır.

BATI KÜLTÜRÜNÜN KAYNAKLARI

Minos :

- Diğer bir adı Girit adası kültürüdür. Minos Krallara verilen genel bir isimdir. Minos halkı Barışçı ve Ticaret le uğraşmışlardır. Boğa oyunları Girit dininde büyük öneme sahiptir.

Mikenler : Truva savaşı bu dönemde yapıldı.

Helenler :

- Şehrin belgesi olarak Kente ' Asti ' , köy yerleşimine ise ' Kome ' denir.
- İlk demokrasiyi ve cumhuriyet rejimini kurmuşlardır .Yazılı yasalarla toplumda düzeni sağlamaya çalışmışlardır

Spartalılar : Savaşçı kişilikleri ve disiplinleriyle öne çıkmışlardır.Köy yerine kışlalarda yaşamayı tercih etmişlerdir.

Atina : Demokrasinin ilk tohumları atılmıştır.Bilge,barışçı,aristokrat ve bilimlere açık nitelikleri ile dikkat çekmişlerdir

Romalılar :

- Devlet yönetiminde Kral yerine, konsül adını verdikleri, Meclis tarafından seçilen iki yüksek dereceli görevli

bulunur.

- Konsüller yalnızca bir yıllığına seçilir, Devlet yönetimi, din işleri ve askeri idare bu iki kişiye veriliyordu.
- Kavimler göçü nedeniyle Batı ve Doğu olmak üzere iki ayrılmışlardır. Romada disiplin önemlidir, Baba Kelimesi kutsaldır.
- Hukuk alanında çok ileri gitmişlerdir, Avukatlık mesleğini çıkartmışlardır. Roma Hukuku olarak bilinir. Mimaride Roma harçını kullanmaları devrim yaratmıştır
- Ele geçirdikleri toprakları uzun süre ellerinde tutabilme ve yönetme en başarılı oldukları konulardır.

Ünite Sonundaki Sorular ve Cevaplar

- Neolitik Devir Üretimi geçiş olarak nitelendirilir.
- Gılgamış Destanının Konusu, Yaradılış ve Tufan Efsanesidir
- Altını ilk defa değerli bir maden olarak kabul eden Asurlardır.
- Piramitler Eski Mısır Krallığı döneminde inşa edilmiştir.
- Pers lerde Kralların Kralı unvanını alan Büyük Kral vardır
- Mısır ve Hitit arasında KADEŞ anlaşması yapıldı
- Fenike alfabesi, bugün kullanılan Latif Alfabesinin en eski kökenini oluşturur.
- Sokratesin savunması isimli eser Platon a aittir
- Aristoteles ‘ Sistematik Felsefenin Kurucusu dur.
- Romalıların en başarılı oldukları konu Ele geçirdikleri toprakları uzun süre ellerinde tutabilme ve yönetmedir.

AVRUPA DA ORTAÇAĞ KÜLTÜRÜ

- 5-15 yy arasını kapsayan ya da , Roma imp.luğunun çöküşü ile istanbulun Osmanlılarca fethi arasında yaşanan 1000 yıllık sürece Orta çağ adı verilir .Orta çağın başlangıcı Batı Roma imparatorluğunun yıkılışı (MS 476) bitişi ise İstanbulun fethi 1453 olarak kabul edilir.
- Antik çağ ile Rönesans arasında yaşanan 1000 yıllık sürece Karanlık Çağ adı verilir.
- Götenberg in matbaayı bulması, İspanya da Müslümanların hakimiyetinin son bulması, Amerikanın keşfi yeniçağın başlamasına zemin hazırlamıştır.

ORTA ÇAĞ KÜLTÜRÜNÜN KAYNAKLARI

Latince – Antik Yunan Etkisi – Hıristiyanlık

- Orta çağ Avrupa’sı başta dil olmak üzere Roma kültürünün pek çok unsurunu benimsemiştir
- Orta çağ kültürünün oluşumunda Yunan faktörünün dolaylı bir etkisi olduğu söylenir.
- **Bizans kurumları kültürü ve sanatı ile de Romayı takip etmiştir.**

ERKEN ORTAÇAĞ’DA AVRUPA KÜLTÜRÜ

Hıristiyan Kültürünün Yayılması ve Kökleşmesi

- Bu çağı belgeleyebilecek somut arkeolojik veriler yetersizdir.
- Erken orta çağda Avrupa’nın okuma yazma bilen alt tabakası manastır çevrelerinde yetişen din adamlarından ibarettir.
- Erken orta çağda inşaat malzemesi olarak taş kullanımı azalmış, ahşap kullanımı yaygınlaşmıştır.
- Yerleştikçe ahşap yerine taş kullanılmaya başlanmıştır. Bazı kiliselerin ahşaptan yapıldığı görülür ama zamanla taş malzeme hakim olur.
- Malzeme tercihindeki bu değişim göçebelikten yerleşik yaşama geçiş sürecinin göstergesidir.

Anglo – Sakson Kültür Öncesi ve Sonrası

- Göçebe – Yarı Göçebe bir yaşam tarzı vardır. Mimari gibi kalıcı yapılar çok nadir görülür. Genellikle taşınabilir kullanım eşyaları üretilir.
- Sanat yapıları ‘ Hayvan Üslubu olarak bilinen Bezeme Türüdür . İnsan tasvirleri çok az görülür.
- Teknik ustaların örnekleri ise küçük objelerdir. Hayvan tasvirleri ile geometrik motifler sıkça tekrarlanan anlatımlardır, bu tasarımlar erken ortaçağ sanatında yaygın bir leitmotif dir.
- Beowulf isimli destanda güçlü bir savaşçının canavarlarla savaşmak üzere yolculuklara çıkması ve doğaüstü engeller karşısında gücün ispatlayarak galip gelmesi ile başlayarak ölümüne kadar uzanan olayları anlatır.

Vikingler :

- Kaba, ilkel, medeniyetten uzak, göçebe ve savaşçı bir kavimdir. Taşınabilir kullanım eşyaları ve silahlar üretmişlerdir.
- Kuyumculuk, maden işçiliği, ahşap oymacılık ve denizcilik alanlarında ustalardır. Gemi viking kültüründe güç simgesi olarak algılanmıştır.

AVRUPANIN BİÇİMLENMESİ : “ KAROLENJ VE OTTO RÖNESANSI

Kral Şarلمان (Charlemagne) ve Avrupa nın Biçimlenmesi

- Kral Şarلمان bütünleşmiş bir Avrupa hayal ederek Avrupa’nın biçimlenmesini başlatır .Şarلمان dönemine

Karolenj Rönesansı da denir.

- Şarlmanın kilise ve manastır inşaatlarıyla büyük bir kültürel atılım gerçekleştirdiği dönemdir.
- Kral Şarlman kültürel birlik ve dil birliği için düzenlemelere girişmiştir. Kral Şarlman saray ve manastırlara bağlı okullar açmıştır. Kral Şarlman entellektüellerle iş birliği yapmıştır.
- Avrupa halkları arasında ortak dil olarak kullanılmak üzere standart bir Latince geliştirildi. Bununla birlikte dil ile birlikte yazı uslubu da geliştirilerek Karolenj Minüskülü denilen açık net kolay okunan bir yazı uslubu geliştirildi.

Karolenj Rönesansı Dönemi Sanat Kültür Mimari :

- Karolenj döneminde insan tasvirleri yaygınlaşmaya başlamıştır. Bu stile roma üslubunu anımsatan anlamında romanesk denmiştir. Roma kültürü kökenlidir . Avrupayı etkisi altına alan ilk büyük sanat akımıdır
- Hac yollarında kırsal manastırların inşası yapılmıştır. Karolenj ve Otto Rönesansı dönemi stildir.

Otto Rönesansı Dönemi Sanat Kültür Mimari :

- Kültürel ve Sanatsal atılımın izlenebildiği başlıca alanlar Mimari ve Kitaplardır.
- Otto Resim sanatının başlıca örneklerini Reichenau Manastırı vermiştir.

FEODAL AVRUPA DA SOSYAL HAYAT, SANAT, MİMARİ

- Piramidin en tepesinde Kral bulunur. Sonra Papa, sonra Toprak Sahipleri gelir.
- Şehirleşmenin sonucunda Şehirlilik ve Köylülük kavramı da gelişir. Feodalite ile birlikte öne çıkan Soyluluk güç ve zenginliğin göstergesidir. İlk hac mekanı olarak kabul gören yer Kudüs tür. Ancak coğrafi konum nedeniyle ikinci planda kalmıştır.

Romanesk Sanat :

- Avrupa yı etkisi altına alan ilk büyük sanat akımıdır. Bu sanatla kilisenin boyutları büyümüştür. Bu sanat , Yuvarlak ve küçük pencerelerle tanımlanır. Savunma amaçlı binalar gibi, sağlam ağır masif duvarlarla inşa edilmiştir. Dış görünümü simetrik ve basit görünümüdür.
- Hristiyan dünyasına has ilk özgün stilin 11 yy. dan itibaren Romanesk sanat ile birlikte başlar.
- Dinsel yapı faaliyetindeki artışın başlıca sebebi Haçlı Seferlerdir.

ORTAÇAĞIN SON YÜZYILLARI, ŞEHİRLEŞME VE ETKİLERİ

- Büyük kitleleri etkileyen veba salgını, savaşlar ve kıtlıklar, toplumsal yıkımlara sebebiyet verdi.
- 13.yy yaşanan yükselişe zemin hazırlayan en önemli etken, şehirleşme ve şehir kültürünün oluşmasıdır.

Tarımsal yerleşimin yerine şehirler almıştır.

- Üniversitelerin çoğalmasıyla okur yazarlar artmış, okur yazar çevresi o zamana kadara manastır çevresindeyken, okulların yaygınlaşmasıyla kent okulları açılmış, dolayısıyla okur yazar oranı artmıştır.
- Okur yazar oranının artmasıyla kitap basımında artmıştır. Sonucunda yeni bir ekonomik sektör ortaya çıkmıştır.

Gotik Sanat :

- İlk olarak Fransa da Mimaride öne çıkmıştır.
- Romanesk sanatın tersi, kiliselerde duvarlar daha fazla pencere açıklığıyla görülür. Yuvarlak kemer yerine Sevir kemerin kullanılmaya başlanmasıdır.

ORTAÇAĞIN SONU, RÖNESANS'A DOĞRU

- Hümanist düşüncenin yaygınlaşması, skolastik felsefenin sonunu getirecek ve düşünce sistemindeki bu değişim, sanat alanında Rönesans ı doğuracaktır.
- Aziz ve Kral portrelerinin yerini, yeni zenginleşen tüccar ailelerin resimleri alır.
- Vitray ve kitap resimlerinin yerine, yağlıboya tuval resimleri alır.
- Kristof Kolomb 'un Amerikayı keşfetmesi Avrupa nın kaderini değiştirecektir.
- İstanbulun fethi hristiyanlar için büyük tehdit haline gelir.

ORTAÇAĞDA BİLİM, FELSEFE, EDEBİYAT

- Avrupa ortaçağ felsefesi, dinsel öğretiler ve din dünya görüşüne dayanır.
- Augustinos 'a göre insan ebedi ve ezeli yani sonsuz varlık olan ALLAH ı severek mutlu olabilir.
- Anselmus'a göre inançla akıl ilişkisini gündeme getirerek akıl karşısında imana ya da inanca öncelik vermiştir. Ona göre inanç akli tamamlayacaktır.
- Dante Alighieri : İtalyan edebiyatın öncü bir yapıtı olan İlahi Komedyayı kendi yerel dilinde yazılmıştır. Cehennem, araf ve cennete yolculuğu alegorik bir yaklaşımla anlatır.
- Givanni Boccacino : Decameron adlı eseri Dünya Edebiyatının ilk yazılı öykülerindendir. Veba Hastalığından kaçan bir grubun birbirine anlattığı

Ünite Sonundaki Sorular ve Cevaplar :

- Ortaçağ Avrupa Kültürünün oluşumunda Hristiyanlaştırma politikası dahil edilemez.

- Avrupanın Biçimlendirilmesi Kral Şarلمان'ın önemli politikası olarak düşünülür.
- Romanesk Sanatının Özellikleri : Roma Kültürü kökenli olması -Hac yollarında kırsal manastırların inşası – Roma'nın mimarlık üslubunu referans alması – Karolenj ve Otto Rönesansı Dönemi stili olması –
- Karolenj Rönesansı Döneminin Özellikleri : Kral Şarلمان'ın entelektüellerle işbirliği – Kral Şarلمان'ın kültürel birlik ve dil birliği için düzenlemelere girişmesi – Kral Şarلمان'ın saray ve manastırlara bağlı okullar açması
- Engizisyon Yargı Sisteminin en önemli özelliği ' Zalim işkence yönetmeleriyle kilisenin tehdit olarak gördüğü tarikatlara kaldırması
- Gotik Sanatının en önemli özelliği , Anıtsal nitelikli katedral ve kilise inşası
- 13.Y.Y Ortaçağ Avrupasında başlayan şehirleşme kültürünün sonuçları : Entelektüel gelenek kurumsallaşmaya başlar ve zenginleşir – Kent okulları açılır ve okuma yazma oranı yükselir – İlk üniversiteler açılır – Kitapların dolaşım alanı manastırlarla sınırlı kalmaz
- İlahi Komedyanın 'ın yazarı Dante Alighieri dir
- Antik Yunan Filozoflarının (Platon – Aristoteles) düşünceleri ilk kez İslam Filozoflarının (İbni Sina, Farabi) çevirileri ve yorumlarının Endülüs Devleti aracılığıyla yaygınlaşmasıyla Batıya ulaşmıştır.
- Aziz Augustinos Hristiyan Kilisesini ' Tanrı – Devletin yeryüzündeki temsilcisidir olarak tanımlayarak bağnaz düşüncenin öncülüğünü yapmıştır.

KÜLTÜR TARİHİ

4-ÜNİTE

ANADOLU ORTAÇAĞI – SELÇUKLU AYDINLIĞI

SİYASAL GÖRÜNÜM :

- Türk Geleneğinin Anadolu daki Türk Varlığını Selçuklularla başlar.

TOPLUMSAL HAYAT, TOPLUMSAL KURUMLAR VE MİMARİ

- Merkezi devlette görevli memurlar ve orduda maaşlı askerler vardır. Devlet işleri Vezirin başkanlık ettiği Divanı Ali (Büyük Divan) adı verilen bir kurulda görüşülür ve karara bağlanır. Ordu beylerin komutasında savaşa katılır ve Türkmenlere dayanırdı.
- Selçuklu Veziri Nizamülkün yazdığı Seyahatname de ' Hükümdarın sahip olması gereken nitelikler, saltanatın koşulları ve kuralları anlatılır.
- Halk göçebe, Hayvancılıkla geçimini sürdürür. Yerleşik nüfus ise çiftçilik, zanaatçılık ve ticaretle uğraşır. Kentlerde tüccar, esnaf, işkolları ve loncalar biçiminde örgütlenme söz konusudur.
- İmarethanelerde yoksul halka, öğrencilere ve yolculara parasız yemek verilir, Eğitim medreselerde yapılır, Darülhadis (hadis öğretilen medrese) , Darülkura (Kuran okumanın öğretildiği medrese) , Dürüşşifa (Sağlık ve tedavi hizmeti veren yer) , Bimarhane (Ruh ve sinir hastalıklarının tedavi edildiği yer) önemli eğitim ve kamu hizmeti üslenmiş kurumlardır

Selçuklu Camileri :

- Saraylardan daha önemli yerlerdir. Cami görüntü bir ekonomik güç belirtisi olduğu kadar yöneticinin prestij göstergesi de olmuştur.
- Diğer yapılara göre mimari değişim en çok camilerde yaşanmıştır.

Selçuklu Medreseleri :

- Hadis, kelam, fıkıh gibi din bilimlerinin öğretilmesi kadar, matematik tıp astronomi, gibi fen bilimlerinin öğretilmesi okullara ihtiyaç duyulduğundan, bu alanlarda eğitim veren kurumlara medrese adı verilir.
- Kuruluş amacı, eğitim konusu, görevlilere ödenecek para ve öğrenci sayısını belirleyen kuruluş metni bir vakfiye halinde düzenlenen medrese bu doğrultuda işlev görmek üzere kurulmaktadır.
- Şehrin odak noktasını oluşturan gösterişli mimari kütlelerdir.

Kervansaraylar ve Ticari Hayatta Önemi :

- Selçuklu ticaretinin en önemli göstergesi Kervansaraylardır.
- Yollar üzerinde inşa edilmiş ve konaklamak üzere yapılan yerlere Kervansaray denir .
- Köken olarak Ribat adı verilen yapıya dayanır. İçlerinde Ocaklı koğuşlar, Eşya koymak için depolar, nalbaltlar, berberler, hamamlar gibi hizmet ve bakım üniteleri yer alır.

Künbetler , Mezar Anıtlar :

- Koni yada piramidal örtülü mezar anıtlarına "künbet" adı verilir.
- Karahanlılardan Selçuklulara kadar uzanır. Mezar anıtı Türklerin elinde gelişmiş bir mimari tiptir.

- Künbet mimarisinde en çok dikkat çeken özellik toprak düzeyinin altındaki mezar odasıdır

BİLİM – EDEBİYAT – FELSEFE

- Dönemin belirleyici felsefesi tasavvuf felsefesidir

- Mevlana Celaleddin Rumi (mesnevi-eserin dili farsçadır)
- Hacı Bektaş-ı Veli (makalat-bütün insanların kardeş olduğunu işlemiştir)
- Yunus Emre (divan-insan sevgisi,kardeşlik temaları işlenmiştir)” önemli isimlerdir.

Ünite Sonundaki Sorular ve Cevapları

- Ortaçağ Anadolu Kültürünün Genel Özellikleri : Selçuklular öncesi çok parçalı ve heteredoks (kabul edilmiş din kurallarına aykırı) bir kültür söz konusudur – Anadolu daki Ortaçağ, Selçuklular ve onları izleyen beylikler ile Bizans’ın birlikte yaşadıkları bir süreçtir – Anadolu daki türk varlığını Selçuklular başlatır – Türkler Anadolu da hep Batıya doğru ilerlemişlerdir.
- Selçuklu Sanatını Besleyen eğilimler : İslam sanatının izlerini taşır, Kervansaray medrese mimarisi Anadolu ya özgü biçimler arz eder – asya sanatının izlerini taşır – Eski Türk İnancının izlerini taşır.
- Selçuklu Camilerinin (Ulu Cami) özellikleri : Şehrin odak yapılarıdır, ve saraylardan daha önemli konumdadır – Toplumsal ve siyasal merkez niteliğindedir – Cami siyasi bir merkez olduğu için mimarisi de yöneticinin prestij göstergesi olmuştur- Cami planları yüzyıldan yüzyıla değişim gösterir.
- Selçuklu Medreselerinin Özellikleri : Hadis, Fıkıh Kelam gibi din bilimlerinin öğretildiği kurumlar olması – Matematik tıp astronomi gibi fen bilimlerinin öğretildiği kurumlar olması – Yüksek duvarları dışa kapalı küçük pencereleri giriş cephesinde gösterişli taçkapı sın mimarisine sahip olması – Medreseler aynı zamanda sağlık tedavi hizmetlerinin verildiği mekanlar olması
- Darüşşifa’nın işlevi : Sağlık ve Tedavi hizmetlerinin verilmesidir.
- Kervansaraylarla ilgili bilgiler : Yollar üzerinde kervansarayın dinlenmesi ve geceleme için inşa edilmiş büyük hanlardır – İçlerinde eşya depoları hamam berber nalbant gibi hizmet üniteleri vardır – Ticaret ve ulaşım da öneli işlevleri olmuştur- İpek yolu üzerinde çok sayıda kervansaray inşa edilmiştir.
- Künbetlerle İlgili Bilgiler : Biçim ve işlev açısından, Asya göçebe geleneklerinin izlerini taşımaları – Hemen hemen hepsinde mumyalık adı verilen bir toprak altı katı mevcut olması – Asya ölü gömme alışkanlıklarının hemen terk edilmediğini gösterene yapı olmaları – Selçuklularda bir dönemi ölümler mumyalanarak mumyalık denilen odaya yerleştirilirdi.
- Süsleme Sanatı ile ilgili Bilgiler : Süsleme motiflerinin İslam öncesi türk tarihinin eski katmanlarının izlerini taşıması – Süslemelerde asya hayvan üslubunun izlerinin taşıması – Fantastik özelliklere sahip süslemelere yer verilmesi – Tür sanatının daha sonraki aşamalarıyla karşılaştırılması mümkün olmayan özel bir üslup sergilemesi
- Mesnevi Fars dilinde yazılmıştır.
- Yunus Emre ile ilgili Bilgiler : İnsan sevgisi ve kardeşlik temaların işleyen bir şairdir – Aruz ve hece ölçüsüyle şiirler yazmıştır – Divan adlı bir şiir kitabı vardır – Moğal istilası ve kıtlık döneminde yaşaması şiirlerinde insanı fakir zengin Müslüman hristiyan ayrımı yapmadan yansıtmada payı vardır.

KÜLTÜR TARİHİ

5-ÜNİTE

AVRUPA DA RÖNESANS : DEĞİŞEN AVRUPA

YENİ ÇAĞI HAZIRLAYAN FAKTÖRLER :

- Yüzyıl Savaşlarının sonu (1492) Avrupa’da yeni dönemin başlangıcı olarak kabul edilir.
- Matbaa, keşifler, Rönesans, hümanizm ve reform hareketleri, düşünce sanat din ve siyasette yeni bir yapılanmalar getirir, laikleşmeler başlar, burjuvazi gibi yeni bir ticari bir sosyal sınıf oluşur ve güçlenir.
- İtalyada ticarete, bankacılıkta ve sigortacılıkta yeni gelişmeler yaşanır.

KEŞİFLER – SÖMÜRGELEŞTİRME YENİ EKONOMİK VE TİCARİ DÜZEN

- Yeni keşfedilen topraklardan elde edilen gelirler sonucunda Kapitalist bir çağ başlar. Bunun nedeni, İtalya nın akdenizde egemen olduğu bölgelerle ticaret yapması ve Osmanlının Akdeniz ve Adriyatik denizinden Avrupa ile ticarete başlamasıdır.
- 15.YY. avrupanın iç dengelerinin değiştiği ve şekillendiği modern dünyaya doğru ilk adımın atıldığı bir dönemdir.
- Bunun sonucunda Yeni Dünya ya giren Mallar arasında , değerli kumaşlar, taşlar, baharatlar, patates, tütün, mısır, şeker pekmezi, şeker bazlı alkollü içecekler, kakao, çikolata, kahve, pirinç bulunmaktadır.
- Venedikli marco polo’nun (1254-1324) ünlü dünya seyahati avrupada bir doğu efsanesi yaratır.
- 1487’de Portekizli Bartolomeo Dias Ümit burnunu- 1492 de cenovalı Kristof kolomb İspanyol bayrağı ile bilmeden amerikayı keşfeder -1521 de Portekizli macellan İspanyol bayrağı ile dünya turu yapar.

RÖNESANS YA DA YENİDEN DOĞUŞ

- İtalya da 14.yy sonunda ortaya çıkan yenilenme hareketidir. Sadece sanat alanında değil, Avrupa coğrafyasında sosyal kültürel politik alanlarda da değişime yol açmış ve insana ilişkin değer kavramları yenilenmiştir.
- Matbaanın bulunması da İtalya rönesansının etkilerinin kuzeye yayılmasını ve kuzey rönesansı nın genişlemesini sağlamıştır.
- Rönesans döneminde sanatçı kavramı ortaya çıkmış, usta çırak ilişkisi gelişmiştir
- I harflerle basım tekniğini yapan , incilin basılması ve sonra farklı dillere çeviri yapan Gutenberg dir.
- Bu etkiyle Osmanlıda gayri müslümler İstanbulda 1493 de ilk matbaayı kurmuşlardır.
- İtalya da değişimin yaşandığı ilk kent Floransa dır .

RÖNESANS DÖNEMİNDE FELSEFE, EDEBİYAT VE SANAT

Hümanizmin Temsilcileri

- Dante Alighieri
- Francesco Petrarca
- Giovanni Boccaccio : Decameron isimli eserde Floransda veba hastalığına yakalana grupla ilgilidir.

Siyaset Bilim Yazarı

- Machiavelli : Diplomat , oyun yazarıdır.

RÖNESANS DÖNEMİ İTALYA SANATI

- Masaccio : Çağın ilklerini icat eden sanatçılardan biridir. Chiaroscuro tekniğini kullanmıştır.
- Botticelli : Venüsün doğuşu isimli eseri vardır.
- Donatello : heykeltıraştır
- Leonardo Da Vinci :
- Michelangelo Buonarroti :

AVRUPA RÖNESANSINDA EDEBİYAT VE FELSEFE

- Montaigne : Fransa edebiyat denemeleriyle katkıda bulunmuştur. Şüpheli düşünceleri benimser.
- Francis Bacon : Bilimsel metodolojinin temellerini atmıştır.
- William Shakespeare : insan yaşamı ve zaaflarını farklı biçimlerde oyunlarında işlemiştir.
- Desiderius Erasmus :
- Thomas More :

Avrupa Rönesansında Sanat ve Kültür

- Jan Van Eyck : Kuzey resim sanatında gerçekliğin uygulayıcısıdır.
- Albrecht Dürer : Ahşap gravür tekniğinin iyi bir uygulayıcısıdır
- Hans Holbein : Çağın önemli lider ve sanatçıların portresini yapmıştır.
- Pieter Bruegel : Ölümün zaferi isimli eseri vardır. Zengin ve Fakir herkesin bu umutsuzluğu yaşadığını resmeder.

DEĞİŞEN AVRUPA : MARKANTALİST EKONOMİ VE TİCARET

- Markantalist kavramı ilk defa Adam Smit tarafından kullanılmıştır. Ticari sistem, sınırlayıcı sistem olarak kullanılsa da sadece ticari olarak değerlendirilmemelidir.
- Markantalist Ekonomi Politikası : Liman ürünlerin depolanacağı mekanlar inşa edilmiş, ithal ürünlerde uygulanan yüksek vergilendirme bazı ürün alımlarını doldurmuş, dış ülkeler ihracatı yapılacak ürünlerin yerel üretimleri teşvik edilmiştir. Bu politika hem milliyetçi, hem emperyalist hem de belli otoritelere üstünlük sağlayan bir sistem haline gelmiştir.

DEĞİŞEN AVRUPA : REFORM HAREKETLERİ

- Protestan Reform hareketlerini başlatan felsefe ve ilahiyat profesörü martin luther'dir.
- Reform hareketleri Katolik kiliseye karşı dinde yenileşme hareketleri olarak da görülür.
- Bu hareketin en önemli nedenlerinden biri ise, burjuvazinin feodal güçlere, haliyle soylulara karşı baskaldırı eylemidir.
- Vergi ve kilise yönetimi altında ezilen halk, bu çağda haksızlığın akıldışı oluşumunu eğitimle kavramaya başlamış ve bu da sosyal bir baskaldırıyı doğurmuştur.

Karşı Reform Hareketler

- Trent Konsülünde alınan kararlarla başlayan bu süreç, otuz yıl savaşı ile son bulur.

Reform Hareketinin Etkili Düşünürleri :

- Jean Bodin : Fransız hukukçu ve siyaset felsefecisidir. Mutlak monarşiyi savunur.
- Thomas Hobbes : mutlak monarşiyi savunur.

18.YÜZYILA DOĞRU :

- Otuz yıl savaşlarını bitiren anlaşma Vestfalya Anlaşmasıdır.

Ünitenin Sonundaki Sorular ve Cevapları :

- Keşiflerin Sonuçları : Denizaşırı zengin topraklara sahip olma arzusu – Yeni ticaret yolları arayışı – Zengin olma hayalleri – Doğu dünyasının tanınması
- Deliliğe Övgü isimli eser Erarmusa aittir.
- Kapitalizmi hazırlayan nedenler arasında Reforma hareketleri vardır
- Rönesans la doğan perspektif tekniğe öncülük eden Sanatçı Masaccio dur.
- Kopernik 'in teorisi Rönesans döneminin bilimsel devrimi olarak kabul edilir.
- Leonardo da Vinci : Mona Lisa Tablosu – Kayaların Meryemi – Son Akşam Yemeği – Mekanik ve Makine proje çizimleri planları isimli eserleri vardır.
- Michelangelo Buonarroti : Davut Heykeli – Pieta – Ademin Yaradılışı – Musa Heykeli – isimli eserleri vardır.
- Montaigne nin en ünlü eseri Denemelerdir
- Almanya da Reform hareketlerini Martin Lutter başlatmıştır.
- Machiavelli nin Prens isimli eseri Siyaset Bilimi içerisinde değerlendirilir.

